

OOSTVLAAMSCHE ZANTEN.

Mededeelingen van den Bond van Oostvlaamsche Folkloristen.
Maatschappij zonder winstbejag.

TWEEMAANDELIJKSCH TIJDSCHRIFT.

De leden ontvangen de mededeelingen gratis
Jaarlijksche bijdrage voor het I dmaatschap :
12 frank.

Redaktie : F. Van Es, Brabantstr.
29, Aalst.
Postcheckrekening 2043,98.
P. Luyekx, Gent.

Prijs per n^o : 3 fr.
Abonnementsprijs
buitenland : 3 belga's.

Een staaltje van geschreven p-taal uit de 18^e eeuw:

Uit onze schooljeugd kennen we allen een of ander schoolkinder-geheimtaaltje. In Vlaanderen is o. a. de p-taal wel bekend, zoodat ze nog nauwelijks een geheime taal mag heeten.

Isidoor Teirlinck verwijst (in *De Cock en Teirlinck's Kinderspel en Kinderlust*, dl VIII, bl. 208, zie ook Is. Teirlinck's *Woordenboek van Bargoensch*), behalve naar de in zijn geboortestreek (land van Oudenaarde) bekende p-taal, ook naar de zoogenaamde erwi of 'rwi-taal uit dezelfde buurt.

Het zou voor onze Zanters belangwekkend zijn na te gaan of ze daar, onder de schoolkinderen, nog leeft?

Zooals in de p-taal, waar elke spraakgeluidgroep wordt herhaald met een p in de plaats van den aanvangsletter (l), zoo wordt in de erwi-taal telkens na den eersten klinker van een woord 'rwi herhaald, bijv. Jan heeft aan de bel getrokken
= Jarwi heerwi aarwi derwi berwi trorwi l

(1) Volgens de beschrijving Teirlinck-Van Ginneken luidt de typezin : Jan heeft aan de bel getrokken, Janpan heestpeeft aanpaan depé belpel gepétrokpokken. Te Gent werd in mijn jeugd de p steeds als pé uitgesproken : bijv. Janpéjan heestpéheeft aanpéaan depéde belpébel gepétrokpétrokpéken l De aanvangsletter werd dus bij de herhaling niet uitgestooten.

De p- en erwi-talen zijn uitsluitend spreektaal en de groote virtuositeit, die sommige kinderen, voor de school schijnbaar niet altijd de meest begaafde, in dat taalspelletje bereiken, is verbazend en beschamend tevens voor de klassikale taalpedagogiek. Dr Van Ginneken S. J. (De Kindertaal in Handboek der Nederlandsche Taal I) deelt mede dat Van de Venne — ik veronderstel dat hier de 17^e eeuwse schilder-dichter uit Middelburg bedoeld wordt — ergens verhaalt, dat in zijn tijd (17^e eeuw) de kinderen een k-taal gebruikten: al=akal, arm=akarm, fijne=fijnfijneke, honden=hondkondeken, zotten=zokotteken, enz. Nog meerdere voorbeelden van zulke schoolkindergeheimtaaltjes, uit de 19^e eeuw, weet Prof. Dr Van Ginneken op te noemen: de adi-taal te Antwerpen (Schuermans), de dee-of die-taal te Nijmegen, de m'r-taal en de Papertjes-taal te Leeuwarden, enz.

Naast die gesproken kindergeheimtaal bestaat er soms ook een geschreven geheimtaal, die nochtans op een ander beginsel berust en dus heelemaal niet behoeft overeen te komen met de gesproken geheimtaal. Ik herinner mij als tien à elfjarige jongen zulk een geheime schrijftaal beoefend te hebben. Toen ik veel later die geheime korrespondentie onder mijn papieren — het verzamelen en bewaren zat me van jongs af aan in het bloed — terugvond en ze toevertrouwde aan wijlen Dr Jul. Varendonck voor zijn studie over de kindermaatschappijen (Recherches sur les sociétés d'enfants, Travaux de l'Institut Solvay de Sociologie, fasc. 12, Brussel, 1914), bleek het me dat de teekens eenige overeenkomst vertoonden met Egyptische hiërogllyphen.

Misschien hadden we toen reeds van de hiërogllyphen gehoord, maar op dat oogenblik wisten we zeker nog niet dat er een ontzaglijke kryptografische literatuur en wetenschap bestond. Inderdaad tal van geleerden uit Middeleeuwen en Renaissance hebben zich met het ontwerpen van soms zeer ingewikkelde kryptografische of chiffreer-stelsels beziggehouden. De moeilijkheden, die het uitvinden van den schrift-sleutel in den weg werden gelegd, speelden hierbij een belangrijke rol. Vergeten we niet dat de moderne stenografie en de telegraafcode uitloopers zijn van dit vernuftig zoeken.

Zooals alle kryptografen bezaten wij ook een " sleutel „ die nogal bezwaarlijk van buiten te leeren viel, zoodat we hem doorlopend moesten raadplegen om de, in onze opvattinga lthans, hoogst belangrijke mededeelingen in beeldschrift naar behooren te ontcijferen. Een Champollion ware er, zonder onzen sleutel, zeker niet zoo gauw wijs uit geworden !

Deze herinneringen kwamen mij te binnen, toen ik, tusschen de vergeelde bladen ven een " CYFER-BOECK „ (1594), " inhoudende veel nieuwe/fraeye (ende dienstelicke Practijcken/van Arithmetica/met veel meer ander sonder=/
linghe saken/..... Vergadert ende ghemaect bij *Adriaen van der Gucht*, van Brugghe/T' Amstelredam,/Bij Cornelis Claesz. Boeckvercooper/MVXCIII „ een in twee gevouwen papiertje (19 c. hoog bij 15 c. breed) aantrof met sierlijk achttien-
d'eeuwsch schrift, blijkbaar een kladje met kalligrafische oefeningen.

- Behalve tweeregelige versjes in den trant van :

“ die const bemint
altyt oock wint „

en de kenspreuk van den dichter :

“ door liefde, oock playsier
blyf ik ú dienaer hier „

vindt men er ook een soort van " wellekom „ van de " waerige minsaeme jonkheydt van núkerk „. De dichter schijnt als woordvoerder op te treden van een broederschap : " 't Schapulier van Maria „ :

“ Gy ziet de rymconst nú oock in 't bloeyen
in 't heylig schapúlier.

't is hier al úyt minnelycke liefde
waerlykx úw dienaer onverveelt
die hier úyt vaste liefde speelt „

Herhaaldelijk komen de data 1763 en 1764 voor, zoodat we wel mogen veronderstellen dat de dichter, wiens handteekening met eenige krullen verschillende malen op het papier werd getrokken, in de jaren 1763-64 als factor van " 't Schapulier van Maria „, een broederschap-rederijkerskamer van Nukerk, een gehucht van Sulzike, optrad.

Zijn naam luidt Joannes-Baptiste Signor en hij was, blijkens zijn eigenhandige aantekening, " Costere Sone jn SÚlsicque „.

Nu wil het toeval dat Joannes-Baptiste Signor in onze achttiend'eeuwsche dorpstoneel-literatuur heelemaal geen onbekende is.

Edmond Vander Straeten in " Le Théâtre villageois en Flandre „ vermeldt hem verschillende malen als auteur, komponist, acteur en regisseur in de streek tusschen Kortrijk en Oudenaarde. Een afstammeling M. Signor, landmeter te Ronse, verschaftte hem zelfs in 1880 de noodige elementen voor een tamelijk uitvoerige biografie, (T. I, bl. 97). Wij ontleenen er het volgende aan : Jan-Baptist Signor stamde af van een oude Duitsche familie, die eigenlijk Singor of Singer heette.

Zijn betovergrootvader, Jan-Herman Singor werd geboren te Osnabrück in 1596, was griffier te Germersheim en overleed aldaar in 1655. Zijn overgrootvader, Anton-Wilhelm Singor, geboren te Germersheim, in 1631, was sergeant-majoor te Mannheim en stierf er in 1708. Zijn grootvader, geboren te Mannheim, in 1678, was eerst sekretaris van den graaf van Bylandt, kwam alzoo in de Zuidelijke Nederlanden, waar hij koster werd te Melden-bij-Oudenaarde. Aldaar werd hij omgedoopt tot Jan-Joris Signor, een interessant voorbeeld van volksonomastiek, die het onbekende " singor „ door het al te zeer bekende " signor „ vervangt. Aan een zuiver fonetisch proces is m. i. niet te denken, al mocht een dialektkundige tot een andere konklusie komen. De zaak is nader te onderzoeken te Melden en omstreken.

De vader van Jan-Baptist, Pieter-Jan Signor, geboren te Melden in 1708, werd evenals zijn vader koster en onderwijzer te Sulzike. Bovendien werd hij prokurator van de heerlijkheid van Sulzike, Quaremont en Ruyen benoemd, door de gravin de Mérode in 1755. Hij was een begaafd en bedrijvig man, die zich reeds in 1732 inliet met tooneel. Hij schreef de muziek van de tragi-komedie " Heraclius „ door de " Cruysminnende Liefhebbers „ van Sulzike den 3ⁿ, 4ⁿ en 6ⁿ Mei 1732 vertoond. Vermoedelijk was hij ook de leider van de " Cruysminnende Liefhebbers „. Hij overleed in 1774.

Jan-Baptist drukte dus de sporen van zijn vader. Hij werd geboren te Sulzike, den 31ⁿ Juli 1731. Heel zijn leven hield hij zich bezig met tooneel. Zijn schoolmeesterschap te Sulzike en te Ronse belette hem niet verschillende gezelschappen van tooneelliefhebbers, zoogenaamde " Rijnconst-minnende leerlingen „ of " aanwassende redeminaers „, te leiden. Zooals zijn vader was hij komponist en meer nog : auteur en gelegheidsdichter. Volgens Edm. Van der Straeten onderteekende hij zijn lettervruchten met de voorletters Z. K. of met zijn anagrammatische leus : *Poësi baert gans in jonst*. De datum van zijn overlijden wordt door Van der Straeten niet medegedeeld.

De naam Signor komt echter tot in het eerste derde van de 19^e eeuw op Vlaamsch tooneelgebied veelvuldig voor.

Jan-Baptist had een broeder, Pieter-Jozef Signor, te Sulzike geboren in 1750, eveneens schoolmeester te Oycke, Avelghem, Deerlijk, Nukerke, eveneens met hart en ziel muzikant en tooneelist, zoo zelfs dat hij er aan bezweek. Bij het oprichten van een theater te Hoorebeke werd hij zwaar gekwetst en overleed aan de gevolgen den 29ⁿ Oktober 1804. Zijn stukken onderteekende hij met de letters Z. K. Z. en zijn leus luidde : *Hun is poësis opregt rust*.

Eindelijk valt een zoon van Pieter-Jozef, Karel-Jozef, te vermelden, eveneens onderwijzer en landmeter te Ronse, tooneelleider te Nukerke, Etichove, Eyne, Leupeghem, Bever, Sulzike en Ronse. Zijn anagrammatische leus klonk : " *Sa nu ivrig voor de const ! „*

Uit de schriftelijke aantekeningen binnen het perkamenten omslag en op het verso van het titelblad van het " Cijfer-Boeck „ kunnen we om zoo te zeggen verschillende leden van de voor het dorpstoneel zoo bijzonder verdienstelijke familie Signor volgen.

Oorspronkelijk heeft het boekje toebehoord aan " Joncheere Chaerles de Erseles „ (Herzele), die het volgende schreef : " Ick behoore toe Jonchere Chaerles de Erseles al heeft [sy] my verlooren sy en es my noch niet moe „ (met " sy „ is hier de edele " Arithmetica „ bedoeld).

Verder heet het nogmaals : " Ic behoore toe Joncheere Chaerles de Eerseles (vroeg-18°-eeuwsch schrift), nu aen Karel-Jozef Signor (later schrift). „

Het boekje is echter vóór het Karel-Jozef in handen kreeg, in bezit geweest van zijn grootvader Pieter-Jan Signor, die o. a. op het titelblad aangeteekend staat als Petrus-Joannes Signor, koster van Sulsicque.

Diens zoon, oom van Karel-Jozef, heeft het insgelijks gebruikt, vermits het kalligrafisch kladje van Jan-Baptist afkomstig is.

Dit kalligrafisch kladje bevat ook een geheimschrift, dat naar het mij toeschijnt met eenig recht de geschreven p-taal mag genoemd worden :

" Verborgten geschrift. Soo neemt de 6 vocalen alsoo :

a	e	i	o	u
1	2	3	4	5

de p soo veel schreefkens (1) als sy heeft representeer[t] de plaets van de vocale als

dp⁴p⁴r lp³p²fdp² p⁴p⁴ck plp¹p³sp³p²r

Blijf p³ck p⁵w dp³p²n p¹p²r hp³p²r

dat is

door liefde oock plaisier

blijf ick uw dienaer hier

ander

p³p⁴p¹nu p²s Bp¹ptp³stp² Sp³gnp⁴r. dit is

ioannes baptiste Signor, en altijdt soo vervolgens „.

Als schriftelijke tegenhanger van de gesproken p-taal niet onaardig, vooral omdat Is. Teirlinck de gesproken p-taal (Zuid-Oost-Vlaanderen), tusschen Oudenaarde en Ronse, uit dezelfde streek signaleert. Is er hier invloed geweest van de gesproken p-taal op de geschrevene ? Principiëel verschillend, zooals we gezien hebben, is het evenwel niet onmogelijk dat er in de psychologie van een liefhebber-kryptograaf, die de gesproken p-taal kende, kontaminatie is geweest.

P. De Keyser.

(1) De " schreefkens , langs de rechterzijde van het been van de p werden hier vervangen door een exponent.

ZANTEN. - Oostvlaamsche Gebakken.

A. De Hansbeeksche « Schietspoelen ».

De herfstkermis van Hansbeke, die op Zondag na den 9 Oktober gehouden wordt, is in de omgeving steeds vermaard geweest wegens de appeltaarten, die er dan gebakken worden.

Deze taarten hebben den vorm van een halven cirkel met ongeveer 12 centimeter doorsnee, en worden bij de gewone bakkers gebakken. Tot omtrent 1870 werd alles met de hand vervaardigd, maar van toen af werden ze gemaakt in tuigjes: een plankje met handvatsel, met daarop een toelukenden vorm uitgehold in den vorm van een taart.

Alhoewel de " Schietspoelen „ (want zoo noemt men dat fijne Hansbeeksche gebak) nog steeds wijd vermaard zijn, en vele liefhebbers kennen, is de afzet minder groot dan vóór een halve eeuw, toen men er niet genoeg gereed maken kon, en er eens 20.000 stuks van verkocht werden. Deze taarten werden ter plaatse opgegeten en ook al naar huis meedragen.

Het gebruik appeltaarten te maken bestaat ook in het stadje Suchtelen, in Rijnpruisen, waar ze bijzonder geprezen zijn, bij ieder maal opgedischt worden, en steeds den voorrang hebben op al het andere gebak, dat bij de kermis te voorschijn komt. Suchtelen is een aloud dekenaathoofdplaats gelegen aan het riviertje de Niers, aan den voet van boschrijke en schilderachtige hoogtepunten. Het ligt ongeveer 20 kilometer ten Z.-O. van Venlo en 23 kilometer ten N.-O. van Roermond.

Het is ons een gunstige gelegenheid om den heer Vuylsteke, gemeentesekretaris te Hansbeke, oprecht te danken voor de inlichtingen, die hij ons over zijn gemeente verstrekke.

B. De « Fietemarullen » van Ronse. (1)

De " *fietemarullen* „ of " *fietemarollen* „ zijn een soort van langwerpige, rolronde gebakken, ongeveer drie decimeters lang en één decimeter dik, uit bloem en eiwitschuim vervaardigd. Ze zijn zeer licht, weinig stevig en worden met een fijne koord gesneden. Alhoewel gekend in een groot deel van Oost-Vlaanderen en van West-Vlaanderen, (zie De Bo's Westvlaamsch Idioticon en Joos' Waasch Idioticon, blz. 214) zijn zij een specialiteit van Ronse, waar ze ook naar het Fransch " *échaudés* „ genoemd worden.

Deze koeken werden vroeger voornamelijk gebakken bij gelegenheid van den " Fiertel „, " Fietel „, in den volksmond, den bekenden ommegang met de relikwiekast van St. Hermes op H. Drievuldigheidsdag. Het was de gewoonte, dat ieder vreemdeling, die den " Fiertel „ bijwoonde, ten minste één " fietemarul „ naar huis medenam. Is. Teirlinck in zijn Zuid-Oostvlaandersch Idioticon, 1e deel, blz. 423 beweert, dat het woord " fietemarul „ van Franschen oorsprong is: *vit de marolle* (?) en een obscene beteekenis heeft. Aan te merken valt, dat in de streektaal van Ronse " fietemarul „ ook wil zeggen: mannelijk geslachtsdeel, wat waarschijnlijk op de eerste beteekenis van het woord terugslaat, ook nog: gepraat, gesnap, dwaas beslag: " 'k Lache mee zijne fietemarul „ (Is. Teirlinck). 't Schijnt ook dat de Ronsenaars kwaad zijn als men hun een " fietemarul „ vraagt. Heden ten dage is het bakken van die smakelijke koeken veel verminderd, ze zijn te Ronse nog slechts bij enkele pasteibakkers te vinden.

F. Van Es.

(1) Wij bedanken den heer Logaesse, gemeenteontvanger te Ronse, voor de verstrekte inlichtingen.

C. De Geutelingen van Elst. (1)

Elst-bij-Nederbrakel is bekend voor zijn bedevaart naar Ste Apollonia (in den volksmond *Sinte Plone*), de patrones der kerk, die er aangeropen wordt tegen de tandpijn. Gedurende het octaaf van St^{te} Apollonia, dat begint op haar feestdag, vallende op den 9ⁿ Februari, is de toeloop van volk nogal groot. Den eersten Zondag na 9ⁿ Februari is het ook kermis te Elst. Bij deze gelegenheid is het de gewoonte in bijna al de huisgezinnen aldaar *geutelingen* te bakken.

De *geuteling* is een koek, die den vorm en de grootte heeft van een pannekoek. De "temper", (het beslag) is samengesteld uit beste tarwemeel, volle melk en eieren en wat gist. Dit beslag is zoo vloeibaar, dat het door middel van een schoteltje of een langsteligen lepel op den gereinigden vloer van een heeten oven kan *gegoten* worden, vandaar de naam *geuteling*. Men kan naar gelang de grootte van den bakoven van tien tot vijftien *geutelingen* ineens bakken. Als ze klaar zijn worden deze lekkere koeken met boter besmeerd en zoo opgegeten.

Ook te *Louise-Marie* bestaat de gewoonte *geutelingen* te bakken. In oogsttijd, bij het inhalen van den haan (van het laatste voer), worden de werklieden ook wel door de pachtster op *geutelingen* vergast. (Zie ook Is. Teirlinck's *Idioticon*, II, blz. 397).

F. Van Es.

(1) Wij bedanken den heer R. Van der Stock, gemeentesekretaris te Elst, voor de verstrekte inlichtingen.

Volkshumor.

Lijst der reeds aangeteekende en verzamelde Spotgezegden
en- rijmpjes op Oostvlaamsche Gemeenten. (1).

16. DENDERHAUTEM : " *Hautemsche takken,*

Luizen met zakken,

Vlooiën met hoopen,

Om den doevil zijn vel af te stroopen „.

(Kinderrijmpje te Denderleeuw). *Volkskunde*, I,
265 ; *De Cock en Teirlinck* (VIII, 116).

17. DENDERLEEUEW :

Die van Eregem (Iddergem) gaan naar den hemel,

Die van Lee (uw) gaan naar de zee,

Die van Welle gaan naar d'helle,

Die van Hautem (Denderhautem) gaan naar huis

Mee 'en houten kruis.

(Te Iddergem en te Welle).

Te Denderleeuw luiden de twee laatste verzen :

Die van Liekerk gaan naar huis,

Mee (h)eelen (hun) houten kruis.

(Kinderrijmpjes). *De Cock en Teirlinck*, VIII, 116,
Volkskunde, I, 265.

18. DENDERMONDE : a) *Dendermonde,*

Leeg van gronde,

Klein van goed,

Hoog van gemoed !

En zonder het Vestjen,

Waar' Dendermonde een nestjen.

(Te Aalst en in 't Waasland. 't Vestjen is een
volkrijke wijk van Dendermonde). *Dietsche*
Warande en Belfort (1898, blz. 360-361), *De*
Raadt, Joos.

b) " *Dendermonde is een nest,*

Het regent eerst en het dondert er lest „.

Joos (*Idioticon*, 165).

(1) Zie IV n jg. nr 1, blz 22.

c) " *Als een Dendermondenaar 1200 gulden renten heeft, hangt hij 'nen hazepoot aan zijn deur. „*

(Te Aalst en te Beveren-Waas. Vroeger hingen de renteniers van die stad een hazepoot aan hun bel, omdat de menschen zouden geweten hebben, dat zij een groot inkomen hadden). De Raadt.

d) " *Jongens, na hemmen gedronken, drij pinten zen vijven en nog niet zat. „*

(Te Lokeren, St Niklaas. Werd vroeger geroepen achter de Dendermondenaars, die doorgaan voor groote vertoonmakers en erge gierigaards). De Raadt.

e) " *Hij heeft den Dermonteneer (Dendermondenaar) op zijnen rug. „*

Hij is lui. Joos (blz 267).

19. EDELARE (EELAARD of EELORD in den volksmond)

a) " *De Wet(1) van Eelord en kan niet tellen „.*

b) " *'t Eelord en kunnen ze niet tellen „.*

Teirlinck (Idioticon, III, 369), zie ook aldaar (I, 388) het spotvertelsel daarmee verwant.

c) " *Doen en herdoen gelijk de schepenen van Edelare „*
J. A. Van Elsen (Spreekwoorden, blz. 41).

20. EEKLOO : a) " *Er vliegt geen vogel over Eekloo, of hij laat er van zijn pluimen „.* (Men wordt er gefopt).
De Raadt.

b) " *Laat u herbakken tot Eekloo „.*

(Wordt gezegd tot menschen, die lichtzinnig handelen of spreken, meest tot mismaakten. Vroeger was te Eekloo de pottenbakkerij zeer bloeiend). De Raadt.

c) " *Gij zult in den Eeklooschen o(e)ven moeten herbakken worden „.* zie b).

21. EENAME : " *'t Zal voorbijgaan gelijk de feeste 't Eename „.*
(Spreekwoord : 't Zal wel beteren). Teirlinck (Idioticon, III, 369).

(1) Magistraat.

22. ELST : “ *Van Els(t) zijn* „ of “ *Iemand van Els(t) spelen*.
(Bij het bolspel geen enkel punt kunnen tellen of laten halen. Men vertelt, dat de Elstenaars in een wedstrijd met den krulbol, geen enkel punt konden behalen). Teirlinck (*Idioticon*, I, 401 ; III, 401).

23. ELVERSELE : a) “ *Elverseel*,
Str.... in de keel,
Stamp er hem deur
Mee nem bessemsteel. „

(Te Hamme).

b) *Elverseleneer*,
Babbeleer,
Pottafeer.

(Te Hamme). Meegedeeld door den heer P. Van den Broeck, Hamme.

24. EREMBODEGEM : “ *Rijk Welle*,
Arm Erembodegem. „

(De grond is vruchtbaarder op het grondgebied van Welle dan op dat van Erembodegem). De Raadt.

25. EXAARDE : “ *Op Exaardekermis moet het loof deur den kant waaien.* „

(Omtrent dien tijd moeten de rapen zoo groot zijn, dat zij door de struiken, die langs den kant staan, kunnen gezien worden). Joos (*Idioticon*, 211).

“ *Exaardsch of Gezaardsch blauw.* „

(Hoogblauw). Joos (*Idioticon*, blz 257).

Boekbesprekingen.

Cornelissen Joz. — *Nederlandsche Volkshumor op Stad en Dorp, Land en Volk*, 1^e deel. Uitgave De Sikkel, Antwerpen, 1929, 300 blz. Prijs : 35 fr.

Dit werk is het eerste in onze taal, dat stelselmatig en methodisch den volkshumor betreffende steden en dorpen,

landen en volkeren behandelt. Schrijver beoogt dus een volledigen inventaris — voor zoover volledigheid op dit gebied te bereiken is — van alle bij- en spotnamen, spotgezegden en rijmen, spotvertellingen, volksetymologische sagen, spreekwoorden — met oorsprong en beteekenis — betreffende de steden en dorpen van al de Dietsche gewesten, d. i. van Vlaamsch-België, Noord-Nederland, Fransch-Vlaanderen en Zuid-Afrika. Het werk zal uit drie deelen bestaan, waarvan het eerste vóór ons ligt.

Reeds bij een vluchtig doorbladeren van dit deel bemerkt men, dat men met een boek van groote wetenschappelijke waarde te doen heeft, indruk die nog verstrekt wordt bij een grondiger onderzoek van den inhoud.

De heer Cornelissen heeft ons waarlijk met deze studie, om zijn eigen woorden te gebruiken, een belangrijke bijdrage geleverd tot de volkshistorie en tot de intieme kennis van het leven en de geaardheid van ons volk, en tevens heeft hij ons een historisch en folkloristisch dokument geschonken van waarde als spiegel van het volk en zijn denkwijze, zoo in 't verleden als in 't heden.

Wij hebben hier vóór ons den uitslag van jarenlange studie en geduldige opzoekingen in allerlei tijdschriften en werken, want de stof is zeer uitgebreid en bedolven een weinig overal, niet alleenlijk in zuiver folkloristische werken, maar ook in letterkundige, in almanakken, dag- en weekbladen, enz.

Benevens een inleiding, waarin S. handelt over het ontstaan der bij- en spotnamen, hun geschiedenis en hun verspreiding onder alle volkeren, en een lijst van bronnen en geraadpleegde werken, bevat dit deel de volgende hoofdstukken: 1^e de Vlamingen; 2^e de Walen; 3^e de provincie Brabant; 4^e de provincie Antwerpen, dus nog maar een klein gedeelte van de te behandelen stof. Wij verwachten dan ook met ongeduld het verschijnen van de twee volgende deelen, die, we zijn er van overtuigd, in volledigheid niet voor het eerste zullen moeten onderdoen. Om te eindigen een hartelijk proficiat aan de firma De Sikkel voor de verzorgde uitgave van dit standaardwerk.

Vander Ven, D. J. - De Zuiderzee-Film. Folkloristisch Filmwerk in zes afdeelingen. Brochure van 32 blz., geïllustreerd. Prijs : f 0.50.

“Na de samenstelling der Lente-, Zomer- en Oogstfilms had ik mij voorgenomen de documentaire registratie van de Nederlandsche folklore voort te zetten in Herfst en Winterfilms. Het grootsche werk der Zuiderzee-drooglegging brengt echter met zich, dat ik vóór alles mijn aandacht moest wijden aan datgene, wat door veranderde levensomstandigheden verloren dreigt te gaan langs de kusten onzer binnensee en op de daarin liggende eilanden ...

Zoo vangt S. het Woord vooraf tot deze brochure aan, die een beknopte samenvatting van zijn jongste film bevat. Deze film is ingedeeld in : 1^e Enkhuizen en Haringvangst ; 2^e Kindervreugd en Volkskunst op het eiland Marken ; 3^e Winter in Spakenburg. Sinterklaas in Volendam en op het eiland Texel ; 4^e de Oogst van de Zuiderzee (van biezen en hooi op de aan de zee tijdelijke ontwoekerde weiden) ; 5^e Verdwijnende Bedrijven en Huis-industrieën rond de Zuiderzee (het vervaardigen van russchen matten, de bokking-rookerijen, de zeilmakerijen, enz.) ; 6^e Urk in 't Pinkstermooi. De muzikale illustratie is nogmaals bezorgd door Prof. J. Röntgen.

Gelukkig Nederland, die een folklorist met een praktischen geest en een open oog voor al het eigenaardige van streek en volk bezit, zooals den h^r Vander Ven ! Gelukkig Nederland, herhalen wij, die steeds geld over heeft voor ondernemingen van wetenschappelijken aard en van volksbelang in den zin van deze ! Ook heeft het Kongres voor Volkskunst, ingericht te Praag in Oct. 1928 door de Internationale Kommissie voor Intellectueele Samenwerking van den Volkerenbond, naar aanleiding van de vertooning van twee deelen uit de films van den h^r Vander Ven, volgenden wensch aangenomen :

La nécessité de suivre l'exemple hollandais dans tous les pays réunis dans la Société des Nations et de rendre possible un échange de films d'art populaire pour que dans les diffé-

rents pays affiliés à la Société des Nations soient représentés ces films qui mettront en évidence à travers les apports et les particularités qui attestent l'originalité des diverses nations, le fond qui leur est commun.

Moge het den h^r Vander Ven gegund wezen ook de herfst- en wintergebruiken van het Nederlandsche volk op film vast te leggen ! Dan zal hij zijn volk een folkloristische documentatie geschonken hebben eenig in de wereld.

De Vries (Prof. Jan). Het Sprookje. - Uitgave Standaard-Boekhandel, Antwerpen, Brussel, Leuven, zonder jt. (1929), 141 blz. in 8°. Prijs : 18 fr.

De Standaard-Boekhandel verricht flink en nuttig werk met zijn folkloristische uitgaven : herdrukken van sprookjes- en raadselverzamelingen (van Joos, Gezelle, Hénot, enz.). Nu wil deze firma ook door het uitgeven van een reeks studiën en essays over folklore de beoefening der wetenschappelijke volkskunde bevorderen. Als eerste werk van deze reeks is verschenen : *Het Sprookje* door Prof. J. De Vries van Leiden, een bundel van zes studiën over de beteekenis, de wetenschap, den stijl en den bouw der sprookjes, over den inhoud der tooversprookjes en over de verhouding tusschen de volkskunst en de litteratuur. Een bronnenopgave en aantekeningen sluiten het werk. De meeste dezer studiën zijn bewerkingen van opstellen verschenen in Noordnederlandse tijdschriften. Ze getuigen van grondige kennis van het sprookje, van helder inzicht in de verschillende theorieën over het ontstaan, de voortplanting en de ontwikkeling dezer produkten der volksfantasie. Alhoewel schrijver partijganger is van de historisch-geographische methode, gebruikt bij het sprookjesonderzoek door de Finsche school, is hij toch niet blind voor haar tekortkomingen, vooral wat het navorschen van den oorsprong der sprookjes betreft.

In de studie der volksoverleveringen, in de folklore dus, die een geesteswetenschap is, kan geen op natuurwetenschappelijke leest geschoeide methode toegepast worden ; beter dan een zogenaamde exacte methode is een scherpe intuïtie en een helder inzicht. Dit besluit van Prof. De Vries beamen wij ten volle.

Deze bundel is een onmisbaar werk, niet alleen voor alwie zich met de vergelijkende studie der sprookjes bezighoudt, maar ook voor de zanters van volksvertelsels. Vooral het opstel over den stijl van het sprookje is voor deze laatsten van groot belang.

Van Nuffel (P.) Beiaardlegende. Leesballade. - Aalst, Ducaju-De Vylder, 1929. 2 blz.

Een geslaagde dichterlijke omwerking onder balladevorm van de bekende sage betreffende de uitvinding van den eersten beiaard door Bartholomeus Coecke van Aalst in 1460. Mooie uitgave met stemmige omslagteekening van K. De Mette.

F. Van Es.

Prijsvragen over Folklore.

Het Alf. De Cock-Komiteit schrijft twee prijsvragen uit :

1^e *Een studie over de volksgeneeskunde in Vlaamsch-België (in den aard van Dr C. Bakker's Volksgeneeskunde in Waterland).*

2^e *Een studie over den hoevenbouw in Vlaamsch-België.*

De eerste vraag dient beantwoord vóór 31 December 1930, de tweede vóór 31 December 1933. De prijs bedraagt telkens 1000 fr.

Enkel handschriften of nog niet uitgegeven studiën worden aanvaard. De werken dienen leesbaar geschreven en in het Nederlandsch opgesteld te zijn. De schrijver zet zijn naam op zijn werk niet; hij voorziet dit slechts van een kenspreuk, die hij met opgave van naam en woonplaats op een briefje, in een gesloten omslag, dat dezelfde spreuk tot opschrift heeft, herhaalt.

De werken dienen gestuurd vóór de opgegeven datums naar den sekretaris van het Alf. De Cock-fonds, Brabantstr., 29, Aalst.
